

1.12.2022
SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

Vahingoittuneiden, väärennettyjen ja väärennöksiksi epäiltyjen eurokolikoiden käsitteleminen

1 Eurokolikoiden käsittelemistä koskevat säännökset

Suomen Pankki toimii euroseteleiden ja -kolikoiden virallisena liikkeeseenlaskijana Suomessa. Laissa metallirahasta (216/1998)¹ säädetään, että metallirahaa, joka on huomattavasti vahingoittunut, ei saa käyttää maksuvälineenä, eikä sitä tarvitse hyväksyä maksuksi (3.1 §). Lisäksi 3 §:n 2 momentissa säädetään, että Suomen Pankki on velvollinen ottamaan vastaan ja hyvittämään vahingoittuneen eurometallirahan, jos se voidaan varmasti todeta oikeaksi. Suomen Pankki voi kuitenkin kieltäytyä hyvittävästä eurometallirahojen aitouden tarkistamisesta ja kiertoon kelpaamattomien eurometallirahojen käsittelystä annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) N:o 1210/2010 8 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuja kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja, joita on joko muutettu tarkoituksella tai jotka ovat muuttuneet prosessissa, jonka voidaan kohtuudella odottaa muuttavan niitä, sanotun kuitenkin rajoittamatta hyväntekeväisyystarkoituksiin kerättyjen metallirahojen, kuten toivomuslähteisiin heitettyjen metallirahojen, hyvittämistä. Lisäksi Suomen Pankki voi kieltäytyä ottamasta vastaan edellä mainitun asetuksen 11 artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja eurometallirahoja, joiden vastaanottamisesta tai käsittelystä aiheutuu terveysriski käsittelijöille tai jos palautettava erä ei ole pakkaus- ja merkintästandardien mukainen.

Valtio on puolestaan velvollinen lunastamaan Suomen Pankille palautetut, Suomen Pankin lunastamat metallirahat niiden nimellisarvosta (4 §).

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EU) N:o 1210/2010 eurometallirahojen aitouden tarkistamisesta ja kiertoon kelpaamattomien eurometallirahojen käsittelystä², jäljempänä "EU:n metalliraha-asetus", säädetään mm. kiertoon kelpaamattomien eurometallirahojen kierrosta poistamisesta ja hyvittämisestä (8 artikla), käsittelymaksuista (9 artikla), pakkaamisesta (10 artikla) ja tarkastamisesta (11 artikla).

Neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1338/2001 euron väärentämisen torjunnan edellyttämistä toimenpiteistä³ säädetään luottolaitosten ja eräiden muiden

¹ Linkki: [laki metallirahasta \(216/1998\)](#), viimeksi muutettu lailla metallirahasta annetun lain muuttamisesta (905/2022).

² Linkki: [Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset \(EU\) N:o 1210/2010, annettu 15 päivänä joulukuuta 2010, eurometallirahojen aitouden tarkistamisesta ja kiertoon kelpaamattomien eurometallirahojen käsittelystä.](#)

³ Linkki konsolidoituun tekstiin: [Neuvoston asetukset \(EY\) N:o 1338/2001, annettu 28 päivänä kesäkuuta 2001, euron väärentämisen torjunnan edellyttämistä toimenpiteistä.](#)

1.12.2022
SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

rahankäsittelyä harjoittavien yritysten velvollisuudesta poistaa kierrosta väärät tai vääräksi epäilemänsä rahat ja toimittaa ne toimivaltaisille viranomaisille. Tämän asetuksen 6 artiklaa laajennettiin vuonna 2009 neuvoston asetuksella (EY) N:o 44/2009 siten, että säädetty velvollisuus poistaa käytöstä väärät setelit ja metallirahat ulotettiin koskemaan luottolaitosten lisäksi kaikkia muitakin talouden toimijoita, jotka osallistuvat setelien ja metallirahojen käsittelyyn ja levittämiseen. Esimerkkeinä muista toimijoista artiklassa mainitaan valuuttavaihtopisteet, rahankuljetusyrietykset sekä muut talouden toimijat, kuten vähittäiskauppiat ja kasinot, jotka toissijaisena toimintanaan osallistuvat setelien käsittelyyn ja levittämiseen seteliautomaatien välityksellä.

Euroopan teknis-tieteellinen keskus (ETTK)⁴ on antanut tarkemmat suuntaviivat eurometallirahojen aitouden tarkistamisesta ja kiertoon kelpaamattomien eurometallirahojen käsittelystä, linkki: [ETSC – Guidelines on the implementation of Regulation \(EU\) No 1210/2010 of the European Parliament and of the Council of 15 December 2010 concerning authentication of euro coins and handling of euro coins unfit for circulation. \(October 2019\).](#)

2 Kiertoon kelpaamattomien kolikoiden käsittely

EU:n metalliraha-asetuksen 8 artikla sisältää eurometallirahojen kierrosta poistamista koskevat määräykset, joita myös Suomessa on noudatettava:

1. Jäsenvaltioiden on poistettava kiertoon kelpaamattomat eurometallirahat kierrosta.
2. Jäsenvaltioiden on hyvittävä tai vaihdettava uusiin eurometallirahat, jotka ovat pitkän käyttöiän tai vahingoittumisen vuoksi tulleet kiertoon kelpaamattomiksi tai jotka on hylätty aitouden tarkistamismenettelyssä jostain muusta syystä. Jäsenvaltiot voivat kieltäytyä hyvittävästä kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja, joita on joko muutettu tarkoituksella tai jotka ovat muuttuneet prosessissa, jonka voidaan kohtuudella odottaa muuttavan niitä, sanotun kuitenkin rajoittamatta hyväntekeväisyystarkoituksiin kerättyjen metallirahojen, kuten toivomusläheteisiin heitettyjen metallirahojen, hyvittämistä.
3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että sen jälkeen, kun kiertoon kelpaamattomat eurometallirahat on poistettu kierrosta, ne tuhotaan pysyväällä fyysisellä muodonmuutoksella, jotta näitä metallirahoja ei voida palauttaa kiertoon tai esittää hyvittäväksi.

⁴ Euroopan teknis-tieteellinen keskus on perustettu komission päätöksellä 2005/37/EY ja päätöstä on myöhemmin muutettu komission päätöksellä (EU) 2017/1507. Linkki konsolidoituun tekstiin: [Komission päätös, tehty 29 päivänä lokakuuta 2004, Euroopan teknis-tieteellisen keskuksen \(ETTK\) perustamisesta ja teknisten toimien koordinoinnista eurometallirahojen väärentämisen torjumiseksi \(2005/37/EY\).](#)

1.12.2022
SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

3 Kiertoon kelpaamattomien kolikoiden pakkaaminen

EU:n metalliraha-asetuksen 10 artiklan mukaan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön, joka palauttaa kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja hyväksyttäväksi tai uusiin vaihdettavaksi, on lajiteltava rahat standardoituihin pusseihin tai laatikkoihin yksikköarvon mukaisesti seuraavasti:

- a) Pusseissa tai laatikoissa on oltava:
- 500 yksikköarvoltaan 2 euron tai 1 euron metallirahaa,
 - 1 000 yksikköarvoltaan 0,50 euron, 0,20 euron tai 0,10 euron metallirahaa,
 - 2 000 yksikköarvoltaan 0,05 euron, 0,02 euron tai 0,01 euron metallirahaa,
 - pienempien rahamäärien tapauksessa 100 metallirahaa kutakin yksikköarvoa.
- b) Kussakin pussissa tai laatikossa on oltava merkittynä:
- metallirahat palauttavan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön tunnistetiedot,
 - sisältönä olevien metallirahojen kokonaisarvo ja yksikköarvo,
 - metallirahojen paino,
 - pakkauspäivämäärä,
 - pussin tai laatikon numero.

Metallirahat palauttavan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön on toimitettava pakkausluettelo, jossa on kooste palautettavista pusseista tai laatikoista. Jos metallirahoja on käsitelty kemiallisilla tai muilla vaarallisilla aineilla, standardinmukaisiin pakkauksiin on liitettävä kirjallinen ilmoitus, jossa tarkasti yksilöidään käytetyt aineet.

- c) Jos kiertoon kelpaamattomien eurometallirahojen kokonaismäärä on alakohdassa vaadittua pienempi, rahat lajitellaan yksikköarvon mukaan ja ne voidaan palauttaa muussa kuin standardinmukaisessa pakkauksessa.

4 Käsittelymaksut

Valtion maksuperustelain (150/1992) 10 §:n mukaan Suomen Pankki määrää itse maksuistaan. Kiertoon kelpaamattomien eurometallirahojen käsittelymaksujen osalta Suomen Pankki soveltaa, mitä EU:n metalliraha-asetuksessa säädetään.

1.12.2022
SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

EU:n metalliraha-asetuksen 9 artiklan mukaan luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö voi palauttaa vuoden aikana ilman käsittelymaksua enintään 1 kg:n verran kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja kutakin yksikköarvoa kohden (pl. rahahuollon ammattimaiset toimijat). Mikäli tämä enimmäismäärä ylittyy, kaikista palautetuista metallirahoista voidaan pidättää maksu. Eurometallirahoja palauttavan luonnollisen henkilön tai oikeushenkilön on vastattava kuljetuskustannuksista ja muista vastaavista kustannuksista.

Kun kiertoon kelpaamattomia eurometallirahoja hyvitetään tai vaihdetaan uusiin, voidaan pidättää käsittelymaksu, joka on 5 % palautettavien eurometallirahojen nimellisarvosta. Jos koko eurometallirahapussi tai -laatikko tarkastetaan EU:n metalliraha-asetuksen 11 artiklan 2 kohdan mukaisesti, käsittelymaksuun voidaan liittää lisämaksu, joka on 15 % palautettavien eurometallirahojen nimellisarvosta. Tämä lisämaksu tulee 11 artiklan 2 kohdan mukaisesti kyseeseen, jos tarkastuksissa havaitaan poikkeamia tai jos 10 artiklassa säädetystä pakkaamisesta on poikettu ja koko pussi tai laatikko on tarkastettava.

Mikäli palautettava metallirahaerä sisältää rahoja, joita on käsitelty kemiallisilla tai muilla vaarallisilla aineilla siinä määrin, että niiden voidaan katsoa olevan vaaraksi käsittelijöiden terveydelle, palautuksista perittäviä maksuja täydennetään lisämaksulla, joka on 20 % palautettujen eurometallirahojen nimellisarvosta.

Lisäksi EU:n metalliraha-asetuksen 11 artiklan 3 kohdan mukaan, jos kiertoon kelpaamattomien eurometallirahojen vastaanottamisesta tai käsittelystä aiheutuu terveysriski niiden käsittelijöille tai jos palautettava erä ei ole pakkaus- ja merkintästandardien mukainen, jäsenvaltiot voivat kieltäytyä ottamasta vastaan tällaisia metallirahoja.

5 Palautusprosessin vaiheet

Suomessa rahahuoltoyhtiöt huolehtivat kierrosta palautuneiden eurokolikoiden laskennasta ja aitousvarmistuksesta kolikoidenlajittelukoneilla.

Laskentakeskuksen on meneteltävä seuraavalla tavalla:

- 1) Varmistettava eurosetelien ja -metallirahojen aitous.
- 2) Huolehdittava väärennösten havaitsemisesta.
- 3) Poistettava liikkeestä väärät eurosetelit ja -metallirahat.
- 4) Toimitettava väärennökset toimivaltaiselle kansalliselle viranomaiselle eli poliisille.

1.12.2022
SP/FIVA-EI RAJOITETTU

Julkinen

Ammattimaiset rahankäsittelijät ovat velvollisia poistamaan väärennökset ja väärennöksiksi epäilemänsä rahat pois kierrosta rangaistuksen uhalla. Laissa, joka koskee euron väärentämisen torjunnan edellyttämistä toimenpiteistä annetussa neuvoston asetuksessa säädetyn velvollisuuden laiminlyönnin rangaistavuutta (1489/2011)⁵, on säädetty 1 §:ssä lain soveltamisalaan kuuluvat toimijat ja 2 §:ssä on todettu seuraavaa:

”Joka 1 §:ssä tarkoitetussa toiminnassa tahallaan laiminlyö noudattaa, mitä euron väärentämisen torjunnan edellyttämistä toimenpiteistä annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1338/2001 6 artiklan 1 kohdassa, sellaisena kuin se on neuvoston asetuksessa (EY) N:o 44/2009, säädetään velvollisuudesta varmistaa eurosetelien ja -metallirahojen aitous ja huolehtia väärennösten havaitsemisesta sekä velvollisuudesta poistaa liikkeestä väärät eurosetelit ja -metallirahat ja toimittaa ne viranomaisille, on tuomittava *väärän rahan tunnistamisvelvollisuuden rikkomisesta* sakkoon, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.”

6 Väärennösten ja väärennöksiksi epäiltyjen rahojen käsittely Suomen Pankissa

Jos Suomen Pankkiin päätyy väärennettyjä tai väärennöksiksi epäiltyjä metallirahoja, Suomen Pankki luovuttaa ne poliisille tutkittavaksi. Väärennettyjä rahoja ei hyvitetä.

⁵ Linkki: [Laki euron väärentämisen torjunnan edellyttämistä toimenpiteistä annetussa neuvoston asetuksessa säädetyn velvollisuuden laiminlyönnin rangaistavuudesta \(1489/2011\)](#).